

Aanvraagdossier toets macrodoelmatigheid Master Forensische Zorg Specialist

Instituut voor Sociale Opleidingen

**HOGESCHOOL
ROTTERDAM**

Toekomstmakers

Aanvraagdossier toets macrodoelmatigheid

Master opleiding
Forensische Zorg Specialist

Instituut voor Sociale Opleidingen

Inhoudsopgave

1.	Basisgegevens opleiding	5
2.	Basisgegevens instelling	5
3.	Inhoud en onderwijsprogramma masteropleiding Forensische Zorg Specialist	6
	3.1 Positionering en kaderstelling forensische zorg	6
	3.2 Opleiden voor de forensische zorg	7
	3.3 De opleiding en leerresultaten van de masteropleiding Forensische Zorg Specialist	8
	3.4 De kerninhouden van de masteropleiding Forensische Zorg Specialist	9
	3.5 Het onderwijsprogramma van de masteropleiding Forensische Zorg Specialist	10
4.	Doelgroep van de opleiding en nadere vooropleidingseisen	12
5.	Beroeps-/arbeidsmarktprofiel afgestudeerden	13
	5.1 Het profiel van de Forensische Zorg Specialist	13
	5.2 De onderbouwing van het profiel van de Forensische Zorg Specialist	14
	5.3 De legitimatie van het profiel van de Forensische Zorg Specialist	15
6.	Analyse verwant (toekomstig) aanbod	17
7.	Geschatte instroom in de nieuwe opleiding	19
8.	Onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte	21
	8.1 Inleiding	21
	8.2 Arbeidsmarkt Forensische Zorghspecialist vanuit de ROA-data	21
	8.3 Landelijke werkveldbehoefte vanuit intentieverklaringen	22
	8.3 Maatschappelijke behoeften aan goede forensische zorg	24
9.	Noodzaak tot start nieuwe opleiding MFZS voor de Hogeschool Rotterdam	28
10.	Aansluiting nieuwe opleiding MFZS instellingsprofiel Hogeschool Rotterdam	30
11.	RIO- en ISCED-indeling	32
12.	Afstemming collega-instellingen	33
13.	Overzicht bijlagen	34

1. Basisgegevens instelling

Naam instelling(en)	Hogeschool Rotterdam, uitgaande van de Stichting Hogeschool Rotterdam
BRIN-code	220J
KvK-nummer	411298300000
Naam contactpersoon aanvraag	[REDACTED]
E-mail	[REDACTED]
Telefoonnummer	[REDACTED]
Naam contactpersoon CvB	[REDACTED]
E-mail	[REDACTED]
Telefoonnummer	[REDACTED]

2. Basisgegevens opleiding

Kenmerk aankondiging	A23-060
Naam	Forensische Zorg Specialist
Oriëntatie	Hbo
Niveau	Master
Vorm	Deeltijd
Gemeente waar de opleiding wordt gevestigd	Rotterdam
Taal	Nederlands
Studielast	60 EC
Studieduur	2 jaar
Beroepsvereisten	Afgeronde bacheloropleiding binnen het sociaal of verpleegkundig domein <i>en</i> tenminste twee jaar relevante werkervaring binnen het forensisch domein.
Capaciteitsbeperking	Geen
Beoogde startdatum	September 2025
ISAT-code (indien bekend)	Niet bekend
RIO-(sub)onderdeel	Gedrag en Maatschappij
ISCED-rubriek (optioneel)	0915 Therapy and rehabilitation

3. Inhoud en onderwijsprogramma masteropleiding Forensische Zorg Specialist

3.1 Positionering en kaderstelling forensische zorg

Forensische zorg is een combinatie van zorg en beveiliging voor personen die een strafbaar feit hebben gepleegd (of hiervan verdacht worden) en een psychiatrische stoornis en/of verstandelijke beperking hebben onder invloed waarvan de delictpleging tot stand is gekomen.¹ Forensische zorg wordt in de meeste gevallen opgelegd door de rechter als (onderdeel) van een straf of maatregel. Het doel van forensische zorg is het voorkomen dat iemand opnieuw een strafbaar feit pleegt. De Wet forensische zorg (Wfz)² schrijft voor dat deze mensen op de juiste plek terecht komen en de juiste zorg krijgen. De begeleiding en behandeling is erop gericht dat zij weer veilig kunnen functioneren in de maatschappij. Forensische zorg valt binnen de sector Zorg en Welzijn en in de branche geestelijke gezondheidszorg³. In de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) zijn diverse beroepsgroepen werkzaam. Momenteel is in de GGZ-sector en overige sectoren waar de GG-beroepen (Beroepen Geestelijke Gezondheid) werkzaam zijn al sprake van grote tekorten en een aanzienlijke onvervulde vraag naar medewerkers. De vraag naar forensische zorg neemt toe en deze zal de komende jaren blijven toenemen. Het Capaciteitsorgaan voorziet in haar trendanalyse (prognose tot 2034) een groeiende vraag aan alle beroepsgroepen op de benodigde inzet en tegelijkertijd voorziet zij een dalend aantal werkenden en medewerkers in opleiding.⁴ Het advies van het Capaciteitsorgaan is dan ook jaarlijks fors

meer personen dan voorheen te laten instromen in de opleidingen voor de Beroepen GG om in 2032-2034 evenwicht tussen vraag en aanbod te bereiken. Volgens de prognose van het Capaciteitsorgaan wordt er naar de toekomst ook vaker TBS⁵ opgelegd, is er sprake van meer ambulante forensische zorg en wordt er aanzienlijk vaker forensische zorg in het kader van beschermd wonen opgelegd wat de vraag naar de GGZ-professionals specifiek voor het forensische veld vergroot.⁶

Naast de benodigde capaciteit dient de forensische zorg zich als discipline ook snel te ontwikkelen om te voldoen aan de toenemende complexiteit van deze zorgverlening. Daartoe is gezamenlijk vanuit alle betrokken partijen in Nederland een kwaliteitskader⁷ ontwikkeld waarin de kaders voor kwalitatief adequate zorg zijn uitgewerkt in 5 pijlers, als handvatten om in de praktijk mee te werken. Deze pijlers zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking met het werkveld vanuit de landelijke visie Forensische Zorg⁸ in aansluiting op de doelstellingen van forensische zorg, onder andere: bescherming van de samenleving, verlenen van hoogwaardige zorg met inachtneming van forensische scherppte en perspectief bieden aan patiënten. Deze beleidsontwikkeling in de forensische zorg is mede gebaseerd op resultaten van onderzoek in opdracht van onder andere het Ministerie van Justitie en Veiligheid naar de kwaliteit en veiligheid in de forensische zorg. Dit onderzoek is uitgevoerd door het onderzoeksbureau Andersson Elffers Felix (AEF)⁹ en stelt dat de risico's en de druk in deze sector zijn toegenomen en de veerkracht van medewerkers is afgenomen.

¹ Bijlage 1. Factsheet forensische zorg. De Nederlandse GGZ. 2023

² Wetgeving Ministerie van Justitie en Veiligheid: Juridisch kader | Kaders van de forensische zorg | Forensische zorg

³ Bijlage 2. De Staat van de arbeidsmarkt sector zorg en welzijn. AZW 2023. Pagina's 5 en 7.

⁴ Bijlage 3. Infographics GG. Capaciteitsorgaan. Januari 2023

⁵ 2021 - Cijfers & Bijzonderheden - Tbs (Tbsnederland.Nl)

⁶ Bijlage 4. Capaciteitsplan 2024-2027. Deelrapport 7 Beroepen Geestelijke Gezondheid. Januari 2023. Pagina 1, 31

⁷ Bijlage 5. Kwaliteitskader forensische zorg 2022-2028. Stuurgroep Kwaliteitskader forensische zorg 2022-2028. Oktober 2022

⁸ Bijlage 6. Visie forensische zorg 2020. Ministerie van Justitie en Veiligheid. November 2020

⁹ Bijlage 7. Forensische zorgen. Onderzoek naar kwaliteit en veiligheid in de forensische zorg. Andersson Elffers Felix. Mei 2018. Pagina's 7, 10, 11, 12 en verder.

De eindconclusie in de het rapport is samengevat met de conclusie: *De kwaliteit van zorg en de veiligheid van patiënten en medewerkers in de forensische zorg staan onder druk.*

Forensische zorg wordt vanuit de verantwoordelijkheid van de Dienst Justitiële Inrichtingen – onderdeel van het Ministerie van Justitie en Veiligheid – geleverd. Over de beoogde kwaliteit van de te leveren zorg is door betrokken organisaties in de vorm van het Kwaliteitskader Forensische Zorg overeenstemming bereikt en zijn er contracten voor deze zorginkoop/zorgverlening afgesloten.¹⁰

In 2012 is in opdracht van GGZ Nederland het programma Kwaliteit Forensische Zorg (KFZ) van start gegaan om de kwaliteit van de forensische zorg te verbeteren en aan te sluiten op de complexe problematiek in de behandelpraktijk.¹¹ Binnen het programma KFZ werkt de Forensische Zorg door onderzoek samen aan het verhogen van de kwaliteit binnen de forensische zorg en het verbeteren van de effectiviteit van de behandeling en begeleiding. Daartoe is een ontwikkeltraject in gang gezet om te komen tot hoogwaardige begeleiding en/of behandeling onder de noemer Forensisch Vakmanschap (pijler 2 van het Kwaliteitskader Forensische Zorg).¹² Met dit programma wordt invulling gegeven aan de wens van de sector om in gezamenlijkheid het vereiste niveau van het forensisch vakmanschap vast te stellen en te bereiken.¹³ Dit vakmanschap wordt in het onderwijs uitgewerkt in een doorlopende leerlijn Forensisch Vakmanschap¹⁴ op de niveaus Associate Degree (NLQF 5); bachelor (NLQF 6) en masterniveau¹⁵ (NLQF 7).

3.2 Opleiden voor de forensische zorg

Forensische zorg wordt geleverd door verschillende soorten instellingen te weten: klinische, verblijfs- en ambulante zorg. De klinische instellingen die forensische zorg verlenen, bieden verschillende niveaus van behandeling en beveiliging.¹⁶ De zwaarte van de zorg en de mate van beveiliging die iemand nodig heeft, wisselen van persoon tot persoon en is daarnaast afhankelijk van juridische kaders rondom de oplegging van forensische zorg.

Er zijn grofweg vijf belangrijke categorieën van forensische zorg te onderscheiden¹⁷:

- Ter Beschikking Stelling (TBS): een justitiële behandelmaatregel die de rechter kan opleggen als er sprake is van een ernstig delict (met een minimale strafmaat van 4 jaar), een psychiatrische stoornis bij de dader die heeft bijgedragen aan de delictpleging en sprake van aannemelijke kans op recidive. Het doel is een veilige terugkeer in de maatschappij.
- Overige Klinische Zorg: Zorg in een 24-uurs verblijf waarbij ook behandeling wordt geboden met verschillende niveaus van beveiliging en zorgintensiteit, zoals een Forensisch Psychiatrische Kliniek (FPK) of Forensisch Psychiatrische Afdeling (FPA).
- Verblijfszorg: Ook wel beschermd wonen genoemd: een vorm van (kleinschalig) wonen waarbij (op verschillende niveaus) begeleiding en ondersteuning wordt geboden.

¹⁰ Bijlage 5. Kwaliteitskader forensische zorg 2022–2028. Stuurgroep Kwaliteitskader forensische zorg 2022–2028. Oktober 2022 Link: Divisie Forensische Zorg / Justitiële Jeugdinstellingen | Over DJI | dji.nl

¹¹ Bijlage 8. Vakmanschap forensische zorg sleutel tot deskundigheid. December 2021. Pagina's 13, 14, 28, 29

¹² Bijlage 8. Vakmanschap forensische zorg sleutel tot deskundigheid. December 2021. Pagina's 36 tot 44, 53

¹³ Bijlage 5. Kwaliteitskader forensische zorg 2022–2028. Stuurgroep Kwaliteitskader forensische zorg 2022–2028. Oktober 2022 Pagina's 22 tm 25

¹⁴ Link: Doorontwikkelagenda – KwaliteitskaderFZ, Thema vakbekwaamheid/bevoegdheid, onderdeel Reguliere opleidingen en curricula

¹⁵ Bijlage 9. De professionele masterstandaard. Vereniging Hogescholen. Juni 2019. Pagina's 7 tm 10.

¹⁶ Bijlage 1. Factsheet forensische zorg. De Nederlandse GGZ. 2023

¹⁷ Bijlage 10. Toekomstverkenning sector Forensische Zorg Startpunt voor prioritering, richting en strategische samenwerking. Pagina 72. [Pdf \(overheid.nl\)](https://overheid.nl)

- Ambulante Zorg: zorg, behandeling of begeleiding zonder verblijf, waarbij mensen vanuit de eigen woon- en werkomgeving naar de hulpverlener toekomen, of waarbij de hulpverlener de mensen in hun eigen omgeving bezoekt.
- Langdurige Forensische Psychiatrische Zorg: vroeger ook wel de Long Stay genoemd. Hierbij ligt de focus op langdurig verblijven en niet langer op behandeling.

Binnen de penitentiaire inrichtingen, justitiële jeugd-inrichtingen, detentiecentra en tbs-klinieken werken en overige instellingen waarin forensische zorg wordt verleend werken +/- 17.000 medewerkers van Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) aan de beveiliging, bewaring, behandeling, zorg en begeleiding van justitiabelen. Het ziekteverzuim in de forensische zorg is opvallend hoog en het is opvallend in welke mate werkdruk en emotionele belasting oorzaken zijn van werk gerelateerd verzuim.^{18 19} Ondanks de hoge werkdruk hebben veel professionals in de forensische zorg plezier in hun werk. Dat feit benadrukken zij in gesprekken en ook uit de enquête onder medewerkers blijkt dat het merendeel van de respondenten voldoende plezier heeft in het werk.

Om tegemoet te komen aan de complexe doelstelling van het werken in de forensische zorg, moet er voldoende (in hoeveelheid) personeel zijn en dienen medewerkers bekwaam en deskundig te zijn. Naast dat er momenteel flinke krapte op de arbeidsmarkt is blijkt dat al veel langer behoefte is aan kwalitatief beter opgeleid personeel. Dit geldt met name voor het Verzorgend, Opvoedkundig en Verpleegkundig (VOV) personeel. Het huidige aanbod van opleidingen voor deze beroepsgroepen is generiek en daardoor onvoldoende aansluitend. Specifieke opleidingen die toe leiden naar het werken in de forensische zorg ontbreken. Deze zijn enerzijds nodig om tegemoet te komen aan de behoefte om professionals in de breedte van de uitvoerende beroepspraktijk beter toe te rusten en

daarnaast om de benodigde doorontwikkeling en specialisme in de sector kracht bij te zetten.

3.3 De opleiding en leerresultaten van de master opleiding Forensische Zorg Specialist

De Master Forensische Zorg Specialist is een nieuw ontwikkelde tweejarige bekostigde deeltijdmaster (60 EC) aan de Hogeschool Rotterdam. De opleiding richt zich inhoudelijk op morele dilemma's binnen het werk, responsief handelen van professionals, rehabilitatie en herstel van patiënten en mentale weerbaarheid bij de professionals. Tevens richt de opleiding zich op (praktijkgericht) onderzoek naar werkzame elementen in het leefklimaat en op onderzoek naar responsieve bejegening en behandeling. De opleiding is geïnitieerd vanuit het lectoraat Vakmanschap Forensische Zorg en zal in samenwerking met de Instituten Sociale Opleidingen (ISO) en Gezondheidszorg (IVG) en de kenniscentra Zorginnovatie (KCZI) en Talentontwikkeling (KCTO) worden doorontwikkeld. De Master wordt organisatorisch ondergebracht bij ISO. De professionele masteropleiding voor de forensische zorg specialist leidt werkende professionals in de forensische zorg met een bachelor-kwalificatie op tot het masterniveau.²⁰

De masterprofessional forensische zorg specialist werkt in direct contact met patiënten waarbij hij het gedrag en situaties in zijn context duidt op basis van specialistische forensische kennis en inzichten, handelt hiernaar en ondersteunt collega's hierbij. De masterprofessional is faciliterend richting behandelaren en vertaalt behandelbeleid en (wetenschappelijke) inzichten richting praktisch handelen op de werkvloer en de werkzame elementen van het leefklimaat.

¹⁸ Bijlage 7. Forensische zorgen. Onderzoek naar kwaliteit en veiligheid in de forensische zorg. Anders Andersson Elffers Felix. Mei 2018. Pagina 73

¹⁹ Noot: het ziekteverzuim in de gehele GGZ was in 2021 ruim 6.5%. De forensische zorg volgt deze trend. Zie ook: Bijlage 11. Trendrapport GGZ. Op het tweede gezicht. Stichting FWG. Mei 2023 Pagina's 8 en 9

²⁰ Bijlage 11. De professionele masterstandaard. Vereniging Hogescholen. Juni 2019. Pagina's 7 tm 10. Pagina's 11 tm 15.

Leerresultaten (Kwalificaties) Forensische Zorg Specialist	
Risicomanagement	De masterprofessional forensische zorg specialist interpreteert en analyseert het risico op agressie of (overig) delictgedrag, gebruikt hierbij wetenschappelijke inzichten en handelt hiernaar.
Behandeling en behandelvoortgang	De masterprofessional forensische zorg specialist levert op basis van actuele (wetenschappelijke) inzichten uit het werkveld input voor het behandelbeleid, vertaalt dit naar het praktisch handelen in de behandelcontext en stemt interventies daarop af.
Herstelgericht werken	De masterprofessional forensische zorg specialist beheerst de principes van herstelgericht werken en levert een bijdrage aan de doorontwikkeling hiervan. Heeft oog voor beschermende factoren en het herstelvermogen van de patiënt, bewoner en cliënt.
Interdisciplinair samenwerken	De masterprofessional forensische zorg specialist is in staat om vanuit een overstijgend perspectief de samenwerking met andere disciplines aan te gaan en uitvoering te geven aan het behandelbeleid.
Professioneel oordeelsvermogen	De masterprofessional forensische zorg specialist handelt binnen de geldende wet- en regelgeving vanuit een professioneel en wetenschappelijk kader en houdt rekening met (morele) dilemma's en normatieve afwegingen.
Onderzoeken	De masterprofessional forensische zorg specialist voert methodisch en gefundeerd praktijkgericht onderzoek uit dat bijdraagt aan de doorontwikkeling van de forensische praktijk.

Tabel 1. Leerresultaten Master Forensische Zorg Specialist (juni 2024)

Deze forensische zorgspecialist werkt in direct contact met patiënten die ernstige delicten hebben gepleegd en recidivegevaarlijk worden geacht. Hij/zij dient het gedrag en situaties in zijn context in ogenblikken te duiden op basis van specialistische forensische kennis en inzichten, hiernaar te handelen en collega's hierbij te ondersteunen. In de masteropleiding Forensische Zorg Specialist staan daarom aandacht voor risicomanagement en herstelgericht werken centraal in het onderwijsprogramma. In beide studiejaar wordt toegewerkt naar het verfijnen van het forensisch oordeelsvermogen in de complexe (risicovolle) werkcontext van de professional, het afwegen van moreel ethische dilemma's en het omzetten ervan in het handelen. Dit in samenwerking en afstemming met collega's al dan niet van andere disciplines. Dit geheel vormt de kern van het forensisch vakmanschap op masterniveau.

3.4 De kerninhouden van de masteropleiding Forensische Zorg Specialist

De studenten specialiseren zich tijdens de masteropleiding in het versterken van de forensische zorg door hoogwaardige behandeling, begeleiding en beveiliging op maat te bieden aan mensen met zeer complexe psychopathologie die een straf of maatregel hebben gekregen. Door het aanpakken van de criminoge factoren op een wijze die aansluit bij de (leer-)mogelijkheden van de individuele patiënt wordt de kans op toekomstig delictgedrag kleiner. Gedurende de masteropleiding ontwikkelt de student zich tot een expert op het gebied van het leveren van forensische zorg. Dit vraagt om kennis (van bijvoorbeeld ziektebeelden in relatie tot delictgedrag) en sociaal relationele vaardigheden om op adequate wijze een werkalliantie vorm te geven. Ook gaat het om een houding waarbij gereflecteerd wordt op vooroordelen, aannames en professioneel handelen in deze.

Risicomanagement in de forensische zorg richt zich op het reduceren van de kans op nieuw delictgedrag en recidive bij patiënten. Het RNR-model dat bestaat uit het Risk-, Need- en Responsiviteitsprincipe, is een essentieel uitgangspunt voor het werken aan dit risicomanagement in de forensische zorg. Hierin dient de intensiteit van het handelen van professionals afgestemd te zijn op de kans op nieuw delictgedrag (Risk principe), dient het handelen gericht te zijn op criminogene factoren, oftewel factoren die samenhangen met de kans op nieuw delictgedrag (Needs-principe) en zoveel mogelijk afgestemd te worden op kenmerken en (leer)mogelijkheden van een patiënt (Responsiviteit-principe).

Bij herstelgericht werken faciliteert een professional het herstelproces van de patiënt zodanig dat deze (in de toekomst) zo goed mogelijk en met zo min mogelijk professionele hulp kan functioneren.

Verder is interdisciplinair samenwerken een belangrijke focus binnen de opleiding. Dit heeft betrekking op de onderlinge afhankelijkheid van professionals in het behalen van de doelstelling en op het elkaar aanvullen en versterken om dit doel te bereiken. De samenwerking beperkt zich niet alleen tot het uitvoeren van de taak, maar heeft ook betrekking op het beoordelen van situaties in de werkpraktijk.

Ook oordeelsvorming in samenhang met persoonlijke opvattingen (bijv. opvattingen over middelengebruik of bepaalde typen delictpleging) is van belang. In de omgang met cliënten/patiënten is

veelal ook een morele afweging te maken (bijv. de mate waarin het beperken van een patiënt in verhouding staat tot dreigend delictgedrag). Situaties of gedrag van patiënten moeten geduid kunnen worden in de forensische context (forensisch scherp zijn). Tevens moet deze in staat zijn om handelen af te stemmen op kenmerken van de individuele patiënt (responsiviteit). Professionals moeten in staat zijn om te reflecteren op hun oordeelsvermogen en handelen om hiervan te leren. Er wordt door diverse professionals/beroepsgroepen met verschillende opleidingsniveaus samen gewerkt aan de doelstelling van recidivereductie en het terugdringen van delictgedrag. Dit vraagt om scholingsbehoeften op diverse niveaus en discipline-overstijgend.

3.5 Het onderwijsprogramma van de masteropleiding Forensische Zorg Specialist

Het eerstejaars programma is opgebouwd uit vier periodes (modules) waarin een thema centraal staat. De samenhang tussen de modules wordt gewaarborgd door drie doorlopende leerlijnen: Professionele ontwikkeling en positionering; Interdisciplinair werken en Onderzoek. Elke module omvat een onderwijsprogramma (cursus) waarin de leerlijnen en thematisch ingericht de kennis, vaardigheden en toepassing in de praktijk integraal aan bod komen. De studenten verdiepen de opgedane kennis en vaardigheden bij elk volgend thema.

Perioden studiejaar 1 30 EC	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Naam module	Morele dilemma's	Responsiviteit	Rehabilitatie en herstel	Mentale veerkracht
Thema's	Reflecteren Forensische scherpte Omgaan met grenzen Behandelrelatie Wetgeving en de toepassing hiervan in de praktijk Leiderschapsvaardigheden	Risicotaxatie Leefklimaat Risicomangement Psychopathologie in relatie tot delictgedrag	Herstelgericht werken Behandelrelatie Beschermdende factoren Empowerment	Autonomie Omgaan met grenzen Reflecteren Groepsdynamische processen Positioneren

Tabel 2. Programma studiejaar 1 Deeltijdopleiding FZS 30 EC

Tijdens het eerste jaar staan in de leerlijn Onderzoek de onderzoeksvaardigheden centraal. De studenten voeren onderzoek uit in de eigen praktijk gerelateerd aan het thema dat centraal staat in de betreffende modules. Leerjaar 2 staat geheel in het teken van het afstuderen. Het afstuderen bestaat uit twee onderdelen; 1. het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek en 2. forensische oordeelsvermogen. Aan het einde van de opleiding beheersen de studenten de eindkwalificaties op masterniveau.

Perioden studiejaar 2 30 EC	Periode 5: Afstuderen
Naam module	Forensisch vakmanschap
Thema's	Praktijkgericht onderzoek op het gebied van: <ul style="list-style-type: none"> • Responsieve bejegening en behandeling • Werkzame elementen in het leefklimaat Oordeels- en handelingsvermogen Positionering

Tabel 3. Programma jaar 2 deeltijdopleiding FZS 30 EC

4. Doelgroep van de opleiding en nadere vooropleidingseisen

De masteropleiding Forensische Zorg Specialist is gericht op een brede doelgroep van bachelor afgestudeerde professionals die werkzaam zijn in forensische (zorg-)instellingen in Nederland. Deze professionals zijn opgeleid tot functies zoals: social worker, verpleegkundige, (coördinerend) sociotherapeut, sociaal psychiatrische verpleegkundige, casemanager, zorg- en behandelinrichtingswerker (ZBIW'er), maatschappelijk werker of basispsycholoog. De beoogde studenten zijn toelaatbaar indien zij een bacheloropleiding binnen het sociaal of verpleegkundig domein volledig hebben afgerond en kunnen aantonen dat zij tenminste twee jaar relevante werkervaring binnen het forensisch domein hebben.

Bij aanvang van deze masteropleiding in deeltijd dienen er afspraken met de werkgever gemaakt te zijn dat het de masterstudent/medewerker mogelijk wordt gemaakt in de eigen werkpraktijk opdrachten vanuit de opleiding binnen de werkcontext uit te voeren. Hierbij is het van belang dat de werkende MFZS-studenten binnen de eigen werkpraktijk direct patiëntcontact hebben gericht op behandeling en case-management binnen een ambulante of klinische setting.

De masteropleiding is specifiek gericht op werkende professionals die geloven in de doelstellingen van de forensische zorg en de affiniteit om hier een relevante bijdrage aan te leveren. De opleiding kent een intakeprocedure waarin gekeken wordt naar relevante voorkennis, de werkplek en de motivatie van de student. Op basis van deze procedure ontvangt de student een persoonlijk studieadvies om op deze wijze bij te dragen aan een succesvolle doorlopen van de opleiding.

De Vereniging Hogescholen (VH) zet zich sterk in op het blijvend scholen van professionals en een passend aanbod voor alumni om zich bij te scholen, om te scholen of -in het geval van een master- veelal op te scholen. Dit wordt binnen hogescholen vormgegeven via beleid op het gebied van Leven Lang Ontwikkelen (LLO). De VH stelt dat een hogeschool het middelpunt is van een regionaal ecosysteem waar studenten via studies toegang toe krijgen en dat het aanbod van post-initieel onderwijs op hogescholen beter aansluit op de wensen en talenten van werkenden en de arbeidsmarkt.²¹

²¹ <https://www.vereniginghogescholen.nl/themas/leven-lang-ontwikkelen>

5. Beroeps- /arbeidsmarktprofiel afgestudeerden

5.1 Het profiel van de Forensische Zorg Specialist

De Forensische Zorg Specialist is een verbindende professional die een relevante bijdrage levert aan de innovatie van de beroepspraktijk van de forensische zorg. De Forensische Zorg Specialist heeft in de forensische zorg de focus op de maatschappijbeveiliging en het terugdringen van de kans op toekomstig delictgedrag. Deze focus op beveiliging en het terugdringen van delictgedrag richt zich tevens op de werkvloer binnen de intramurale forensische zorg en daarmee op de voorwaarden voor veiligheid van werkenden en patiënten. Als voorwaarden van risicomangement in de forensische zorg hanteert de Forensische Zorg Specialist het RNR-model dat bestaat uit het Risk-, Need- en Responsiviteits-principe. De Forensische Zorg Specialist is op de hoogte is van state-of-the-art kennis en inzichten en weet deze te vertalen naar de praktische uitvoering. Deze masterprofessional implementeert nieuwe handels- en werkwijzen ten aanzien van het praktische handelen op de werkvloer uitgaande van wetenschappelijke bevindingen. De Forensische Zorg Specialist draagt op deze wijze bij aan het methodisch handelen van werkenden in de forensische zorg. Hij/zij weet de verschillende disciplines te verbinden en slaat de brug tussen de behandellaag en het VOV-personeel: Verpleegkundig, opvoedkundig en verzorgend personeel.

De masteropgeleide Forensische Zorg Specialist draagt bij aan het doorontwikkelen van het forensisch vakmanschap²² door het hanteren van het volgende professioneel repertoire:

- Doorlopend kritisch en onderzoekend te acteren;
- Andere professionals te stimuleren tot het aannemen van dezelfde kritische onderzoekende houding;
- Vanuit state-of-the-art kennis en inzichten -inclusief lacunes hierin- komen tot adequate oordeelsvorming en handelings-repertoire over gedrag of situaties en het ondersteunen van andere professionals bij dit proces;
- Wetenschappelijk en behandelbeleid ook hierin kunnen vertalen naar praktisch handelen;
- Vanzelfsprekendheden ter discussie te stellen en aannames te toetsen;
- Gericht te zijn op voortdurende verbetering van zorg door leren en ontwikkelen te bevorderen bij professionals; zowel binnen als buiten de eigen organisatie;
- Oog te hebben voor (de diverse) perspectieven van personen die op enigerlei wijze betrokken zijn bij de patiënt.

²² [Forensisch Vakmanschap - Trots op ons vak](#)

5.2 De onderbouwing van het profiel van de Forensische Zorg Specialist

De in de voorgaande alinea beschreven profilering van de forensische zorgspecialist en het praktijkgerichte vakmanschap van deze specialist op masterniveau is voortgekomen uit diepgaand onderzoek in het forensisch vakgebied met de koppeling aan beleidsdoelstellingen. Het Expertisecentrum Forensische Psychiatrie (EFP), dat vanaf 2002 bestaat heeft hier een grote rol in gespeeld. Deze organisatie heeft als taak de wetenschappelijke onderbouwing van de zorg in de forensische psychiatrie te ondersteunen, de samenwerking tussen de forensische instellingen onderling te bevorderen en kennisuitwisseling met GGZ-instellingen, universiteiten en onderzoeksinstituten op gang te brengen.²³ Zo speelt het EFP een faciliterende rol binnen het eerder genoemde kwaliteitsprogramma KFZ, het programma Forensisch Vakmanschap en het opstellen van het Kwaliteitskader Forensische Zorg.

Ondanks dat in het veld diverse initiatieven zijn ondernomen om een impuls te geven aan de kwaliteit van de forensische zorg heeft GGZ Nederland in 2017 een brandbrief aan de Tweede Kamer gestuurd waarin zij haar zorgen uit over de veiligheid en kwaliteit in de forensische zorg. Het onderzoek onder andere in opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid dat Andersson Elffers²⁴ naar aanleiding hiervan uitvoerde, bevestigde dat de kwaliteit van zorg en de veiligheid van patiënten onder druk stonden, dat de maximale belastbaarheid van medewerkers in de patiëntenzorg werd overschreden en dat het van belang was om in te zetten op het opleiden van professionals voor de forensische zorg.

In de meerjarenovereenkomst Forensische Zorg is op basis van bevindingen uit het onderzoek van AEF

de focus sterk komen te liggen op vakmanschap en deskundigheidsbevordering. Hier is het programma Forensisch Vakmanschap uit ontstaan.

In de lectorale rede van Ruud van der Horst, Lector Vakmanschap Forensische Zorg aan Hogeschool Rotterdam wordt de roep om forensisch vakmanschap nader geduid²⁵. Specifiek voor de forensische zorg geldt dat er geen brede structuur van basisopleidingen is die toe leidt naar de forensische zorg. Daardoor heeft de sector een achterstand ten opzichte van andere sectoren.

Om deze kwaliteit op de praktijkvloer te realiseren is het opleiden voor een nieuwe rol met verantwoordelijkheden op masterniveau en specialisatie van het forensisch vakmanschap noodzakelijk. In de master Forensisch Zorg Specialist staat het vertalen van wetenschappelijke inzichten naar het vakmanschap en daarmee het praktisch handelen centraal. Deze masterprofessional vervult een ondersteunende en coachende rol naar overige medewerkers op de werkvloer. En deze masterprofessional slaat een brug tussen de werkvloer en de behandelverantwoordelijken, zoals (GZ-) psychologen en psychiaters. De verschillende beroepsgroepen spreken namelijk vaak niet elkaars taal en er is ruimte voor verbetering van de inhoudelijke afstemming.²⁶

De urgentie om tot acties te komen ter versterking van de forensische zorg werd in de loop van 2023 bevestigd in een schrijven van het Forensisch Netwerk, een samenwerking van de Nederlandse GGZ, Valente en VGN, aan de Tweede Kamer. Daarin werden niet enkel de zorgen over de capaciteit en personeelstekorten gedeeld, maar ook enkele constructieve voorstellen gedaan. Onder andere wordt sterk aangedrongen op aanvullende maatregelen om voldoende personeel van goede kwaliteit aan de forensische sector te binden, en ook in deze krappe arbeidsmarkt manieren te vinden om kwalitatief goede zorg te blijven bieden.²⁷

²³ [Zorgprogramma's en zorgstandaarden - EFP](#)

²⁴ Bijlage 7. Forensische zorgen. Onderzoek naar kwaliteit en veiligheid in de forensische zorg. Anders Andersson Elffers Felix. Mei 2018

²⁵ Bijlage 8. Vakmanschap forensische zorg sleutel tot deskundigheid. December 2021. Pagina's

²⁶ Bijlage 8. Vakmanschap forensische zorg sleutel tot deskundigheid. December 2021. Pagina 66

²⁷ Bijlage 12. Brief aan de kamer. Forensisch Netwerk inbreng CD gevangeniswezen en tbs. 2-2-2023. Pagina 3

5.3 De legitimatie van het profiel van de Forensische Zorg Specialist

Het in paragraaf 5.1 geschetste profiel van de forensische zorgspecialist op masterniveau is meerdere malen voorgelegd aan de voor de ontwikkeling van de Master Forensische Zorg Specialist in het leven geroepen klankbordgroep²⁸. Medio 2023 is een werkveldbehoeftepeiling en inventarisatie uitgezet via interviews welke heeft geleid tot aanscherping van de kwalificaties van de beoogde forensische zorgspecialist.²⁹ Deze inventarisatie is door het ontwikkelteam opnieuw beschouwd en dat heeft geleid tot deze aangescherpte omschrijving van het masterprofiel inclusief de leerresultaten en specialisaties van de forensische zorgspecialist. Dit masterreferentiekader is in juni 2024 voorgelegd aan het werkveld bij de uitvraag naar de werkveldbehoefte.

De volgende onderstaande organisaties (c.q. respondenten van de intentieverklaringen) geven allemaal aan dat het masterprofiel Forensische Zorg Specialist voldoet aan de behoefte van hun organisatie.

1. Mutatio Zorg Nederland
2. Stichting De Binnenvest, responses vanuit twee verschillende locaties
3. Humane Zorg
4. Stichting RIBW Fonteyenburg
5. Stichting KesslerPerspektief
6. Ministerie van Justitie en Veiligheid/Dienst Justitiële inrichtingen/Directie Forensische Zorg en justitiële Jeugdinstellingen
7. Centrum Transmuraal Psychiatrie Veldzicht
8. Amsta Karaad
9. MET GGZ
10. Humanitas-DMH
11. CVD, Centrum voor Dienstverlening
12. Fivoor
13. Stichting Leger des Heils welzijns- en gezondheidszorg
14. Stichting Ontmoeting
15. Stevig, Dichterbij

De hierboven genoemde respondenten reageren allen positief op de vraag.

Kunt u richting de overheid beschrijven waarom u het initiatief van de nieuwe masteropleiding Forensische Zorg Specialist van belang vindt voor uw organisatie?

De masteropleiding is upgrade in het werkveld en dekt tevens de ontbrekende schakel tussen het onderwijsveld en het forensisch werkveld.

Bij forensische cliënten is specialistische zorg vanuit professionals belangrijk omdat deze zich richt op o.a. terugdringen van recidive. Tijdig leren zien en het kunnen inzetten van interventies dragen mijns inziens bij aan de leefbaarheid (veiligheid, woonplezier maar ook terugdringen van zorg kosten). Het werken naar vrijheden toe of het naleven van opgelegde voorwaarden vraagt van de professional kennis die niet in de reguliere opleidingen van Sociaal Work zijn opgenomen.

²⁸ De klankbordgroep bestaat uit meer dan 20 professionals die een representatieve afvaardiging zijn van de diverse instellingen en relevante functiegroepen. Daarnaast maken ook ervaringsdeskundigen en personen die gericht zijn op naasten en slachtoffers (vanuit ervaringen) deel uit van de klankbordgroep.

²⁹ Bijlage 13. Eindrapport Doelmatigheidsonderzoek Master Forensische Zorg Specialist. Hogeschool Rotterdam. Oktober 2023. Pagina's 32 tot en met 35

(Vervolg) Kunt u richting de overheid beschrijven waarom u het initiatief van de nieuwe masteropleiding Forensische Zorg Specialist van belang vindt voor uw organisatie?

Het gebrek aan kwalitatief goed personeel met enthousiasme voor de doelgroep ontbreekt. Dit maakt dat toepassen van methodieken moeizamer loopt. Snel onbegrip is i.p.v. begrip. Perspectief bieden/mogelijkheden aanreiken maakt dan plaats voor impulsief inzet.

Deze nieuwe masteropleiding is een zeer mooie en waardevolle aanvulling op de opleidingen reeds aanwezig op dit vlak. De toegevoegde waarde van deze opleiding is dat hiermee de forensische scherppte en kwaliteit van begeleiding binnen onze organisatie verder verbeterd en geborgd kan worden en dat de huidige professionals vanuit 'de Masterfunctie' ook beter ondersteund kunnen worden door een breder/dieper begrip- en kenniskader waardoor ook, als voorbeeld, de veiligheid op locatie groter wordt. Gezien de complexiteit van de 'doelgroep' een win/win; voor zowel medewerkers als cliënten.

We zien de complexiteit binnen de zorg steeds verder toenemen. Zo ook binnen de Forensische Zorg. Dit vraagt om goed opgeleide professionals. Deze masteropleiding zien we daartoe van toegevoegde waarde.

Het werken in een gesloten setting met een doelgroep waarbij werken in een balans tussen veiligheid en zorg (forensische scherppte en kennis van forensische psychiatrie) is steeds belangrijker. De prognoses laten zien dat de komende 15 jaar de sector (Forensische zorg, justitiële Jeugd en Gevangeniswezen) groeiende is en meer behandelplaatsen in Nederland (en dus ook regio Rotterdam, Zuid-Holland) noodzakelijk zijn. Dit zal leiden tot een grotere vraag naar hoger opgeleide professionals voor het vakgebied. De masteropleiding geeft hier antwoord op en is al een veel langer gevraagde opleiding om specifiek studenten / medewerkers specialistisch op te leiden. De specialistische kennis en inzichten die nodig zijn en die worden onderwezen zijn noodzakelijk om op de werkvloer richting te geven aan het praktisch handelen gebaseerd op (wetenschappelijke inzichten), juist het behandelbeleid op risicogestuurd behandelen dient onderwezen te worden om een professional een goede basis te geven in het werken in gesloten setting.

Verstevigen van de competenties inzake Forensisch werken. Niet alleen voor behandelaren maar Multi disciplinair

Voor nieuwe medewerkers die nog onvoldoende ervaring hebben op dit gebied kan een specifieke opleiding dienen als basis voor verdere ontwikkeling. Het verlaagt de kans op recidive en bespaart de samenleving onnodige kosten die voortkomt uit recidive.

Om de kwaliteit van zorg te kunnen borgen is randvoorwaardelijk het hebben van goed opgeleid personeel.

Forensische zorg vraagt specifieke expertise, houding en kennis. De bestaande opleidingen sluiten niet altijd goed aan op de praktijk en wat er nodig is. Verdieping en aanvulling op algemene kennis is dan van belang voor kwalitatief goede zorg.

CVD start per 1 oktober 2024 met ambulante begeleiding aan cliënten met een forensische zorgtitel. Er komt veel kijken bij het werken met forensisch cliënten en het is mooi dat daar een gespecialiseerde opleiding voor komt.

Er is veel animo voor de master bij onze forensisch specialisten in de teams

Fivoor (en het forensische veld) heeft behoefte aan nieuwe instroom van bekwame zorgprofessionals en verbetering van kennis, vaardigheden en attitude van zittend personeel. De master FZS sluit daar goed op aan.

Deze opleiding is vanuit onze optiek een waardevolle aanvulling op het totale curriculum binnen de forensische zorg en biedt aanknopingspunten voor verder herstel van forensische cliënten en de kans op recidive te laten afnemen

Met de juiste opleiding kunnen we beter de juiste zorg bieden.

Meer specialistische kennis die in het huidige onderwijs onvoldoende aanwezig is.

6. Analyse verwant (toekomstig) aanbod

De beroepsgroepen die ten aanzien van de nieuwe Master Forensische Zorg Specialist van belang zijn, zijn de masteropleidingen voor Gespecialiseerd Verpleegkundigen en de masteropleidingen voor Maatschappelijk Werkers. In totaal zijn zeventien masteropleidingen geanalyseerd waarvan de afgestudeerden werkzaam kunnen zijn in een forensische zorgsetting met als focus de zorg.³⁰ De academische (WO-)opleidingen die opleiden voor de forensische zorg leiden uitsluitend op voor specifieke behandel functies en als therapeuten. Deze laten we in de verwantschapsanalyse buiten beschouwing.

De inventarisatie van mogelijk (aan-) verwante opleidingen betreft de volgende opleidingen³¹:

- 10 masteropleidingen Verpleegkundige Specialist (met afstudeerrichting/keuzeonderdeel GGZ)
- 4 masteropleidingen Social Work (incl. JD) in deeltijd
- 1 masteropleiding Healthcare en Social Work
- 1 masteropleiding Forensisch Sociale Professional
- 1 GGZ Verpleegkundig Specialist (specifiek voor de GGZ)

Bestudering van de opleidingsprogramma's toont aan dat de masteropleiding Verpleegkundig Specialist niet opleidt voor een specialistische functie in de forensische zorg en alleen afgestudeerde bachelors Verpleegkunde toelaatbaar zijn.³²

Uit de beschouwing van de opleidingsprogramma's van de master-opleidingen Social Work (Maatschappelijk Werkers) blijkt dat deze masterprogramma's opleiden voor functies gericht op de gebieden van beleid, leiderschap en veranderkundige. De masteropleidingen Social Work zijn niet direct client-georiënteerd en niet specifiek gespecialiseerd in de forensische zorg.

Enige mate van verwantschap is te vinden bij de masteropleiding Forensisch Sociale Professional van Hogeschool Utrecht. Deze opleiding heeft nagenoeg dezelfde toelatingseisen en een deels vergelijkbaar programma. Het verschil in het onderwijsprogramma en de functie/rol waarvoor deze opleiding opleidt betreft een organisatorische focus en gericht op de ketenzorg in de ambulante setting. Daarmee heeft de afgestudeerde master Forensisch Sociale Professional eerder de rol van veranderaar, projectleider en casemanagement gekoppeld aan complexe netwerkcasuïstiek. De doelstelling van deze bestaande masteropleiding is daarmee geheel anders dan die van de nieuwe masteropleiding Forensische Zorg Specialist. De masteropleiding Forensische Zorg Specialist heeft de focus juist liggen op de klinische forensische zorg met als specialisatie het vakmanschap gericht op het versterken van de complexe en cliënt-gebonden zorg.

³⁰ Bijlage 14. Inventarisatie (aan)verwante opleidingen MFZS. Juni 2024

³¹ Bijlage 14. Inventarisatie (aan)verwante opleidingen MFZS. Juni 2024

³² Bijlage 14. Inventarisatie (aan)verwante opleidingen MFZS. Juni 2024

Gemeente	Instellingsnaam	Onderdeel	Opleidingsnaam	Opleidingsvorm	2019	2020	2021	2022	2023
Utrecht	Hogeschool Utrecht	gedrag en maatschappij	M Forensisch Sociale Professional	deeltijd onderwijs	29	30	33	15	15

Tabel 4. Instroomgegevens Master Forensisch Sociale Professional van Hogeschool Utrecht conform DUO.

De instroom in de verwante masteropleiding Forensisch Sociale Professional in de afgelopen vijf jaar is iets afnemend maar heeft wel elk jaar een startend cohort. Opgevallen is dat in deze masteropleiding gedurende de studie jaren 2022 en 2023 een laag aantal mannen is ingestroomd (< 5), waardoor zij in de optelling niet meetellen. In de werkelijke praktijk kunnen er nog enkele mannen aan deze masters deelnemen. De inschatting is dat ook de toekomstige instroom minimaal 15 deelnemers zal betreffen.

Het enige post-hbo onderwijs in de sector van de forensische zorg wordt verzorgd door het RINO³³. Deze cursussen en post-hbo-opleidingen voor de forensische sector zijn niet op masterniveau en zijn niet NVAO-geaccrediteerd. In de RINO-opleiding post-hbo Forensische Psychiatrie wordt geen onderzoek verricht. Hiernaast richt de opleiding zich voornamelijk op het relationeel en herstelgericht werken vanuit een specifieke methodiek. Thema's zoals risicotaxatie, psychopathologie en wettelijke kaders worden wel besproken maar op aanzienlijk minder diepgaand niveau dan het masterniveau.

³³ [Forensische zorg | Opleidingen bij de RINO Groep Utrecht](https://www.rinogroep.nl/opleiding/7665/post-hbo-opleiding-forensische-psychiatrie.html) en <https://www.rinogroep.nl/opleiding/7665/post-hbo-opleiding-forensische-psychiatrie.html>

7. Geschatte instroom in de nieuwe opleiding

Hogeschool Rotterdam beoogt een stabiele instroom van haar deeltijdstudenten met een jaarlijkse start van de opleiding. De doorlooptijd van de deeltijdstudie is twee jaar. Uit de in 2023 gehouden interviews in het werkveld komt als indicatief beeld een behoefte om 25 medewerkers per jaar op te scholen. Over vijf jaar groeit het beeld naar een indicatieve behoefte om 33 medewerkers op te scholen.³⁴ De opleiding stelt als norm te streven naar een jaarlijkse instroom van gemiddeld 25 studenten, na een eerste start met ongeveer 20 studenten.

Gemeente	Instellingsnaam	Onderdeel	Opleidingsnaam
Beoogde instroom per cohort	20	25	25
Prognose 1 ^{ste} en 2 ^{de} jaars deeltijdstudenten in de opleiding MFZS	20	45	50

Tabel 5. Prognose instroom Master Forensische Zorg Specialist van Hogeschool Utrecht en totaal aantal studenten per cohort.

De arbeidsmarktbehoefte die wordt geschetst in de in juni 2024 ingevulde intentieverklaringen³⁵ geven tevens een sterke behoefte aan masteropgeleide forensische zorgspecialisten. Uit deze intentieverklaringen komt als resultaat voor gewenste opscholing van medewerkers in de deeltijdopleiding Forensische Zorg Specialist de volgende resultaten:

- Behoefte om actueel op te scholen: totaal 154
- Behoefte om ook over 3 jaar op te scholen: totaal 203
- Behoefte om ook over 5 jaar op te scholen: totaal 226

Bij de intentieverklaringen anno 2024 is op basis van de eigen verklaringen meegenomen dat het Ministerie van Justitie en Veiligheid zelf ook een -grote- werkgever is. Alleen al deze werkgever verwacht respectievelijk 100 (nu), 150 (met 3 jaar) en 150 (met 5 jaar) eigen medewerkers te willen opscholen tot het masterniveau en te specialiseren voor de forensische zorg ter verhoging van de veiligheid in de behandelpraktijk en op de werkvloer.

De realistische instroomprognose voor de nieuwe masteropleiding Forensische Zorg Specialist komt tot stand door de vergelijking van de instroom van deels verwante masteropleidingen met een deeltijdinstroom. Zo is de gemiddelde instroom in de masteropleiding Forensisch Sociale Professional van Hogeschool Utrecht over de afgelopen 5 jaar gemiddeld rond de 25 deeltijdstudenten en de laatste twee jaar 15.

³⁴ Bijlage 13. Eindrapport Doelmatigheidsonderzoek Master Forensische Zorg Specialist. Hogeschool Rotterdam. Oktober 2023. Pagina's 6 en 25.

³⁵ Bijlage 15.a Intentieverklaringen Opleiding Forensische Zorg Specialist. Juni 2024

Tezamen beogen beide hogescholen jaarlijks 40 tot 50 studenten voor het forensisch werkveld op te leiden. De vraag vanuit het werkveld ligt ruim een factor 3 hoger voor de actuele (op-)scholingsbehoefte van het werkveld (actueel: totaal 154), zie Bijlagenset Intentieverklaringen³⁶. Naar onze inschatting zal de begrote capaciteit van de toekomstige afgestudeerden van de masteropleiding Forensische Zorg Specialist enige positieve impact hebben op het vervullen van de arbeidsmarktbehoefte zoals door partijen is verwoord in paragraaf 5.3. Daarnaast is er voldoende ruimte in het bestel voor de scholing van de forensische zorg specialisten op masterniveau.

De focus van de masteropleiding Forensische Zorg Specialist ligt op de werkzame elementen in het primaire proces, de directe patiëntenzorg en het leefklimaat. Deze masteropleiding levert met de professionalisering van haar medewerkers in de forensische zorg op masterniveau een bijdrage aan het vakmanschap op de werkvloer.

³⁶ Bijlage 15.b Dataset intentieverklaringen Opleiding Forensische Zorg Specialist. Juni 2024

8. Onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte

8.1 Inleiding

Voor de kwantitatieve onderbouwing van de arbeidsmarkt behoefte zijn in 2023 enkele onderzoeken uitgevoerd. Er is een ROA-Statistics-analyse uitgevoerd en op basis van interviews met werkgevers zijn calculaties naar de arbeidsmarktbehoefte doorgerekend. In december 2023 is echter een nieuwe ROA-Statistics-portaal met actuele arbeidsmarktprognose gelanceerd met ramingen tot 2028.

Naast de inbreng van de in 2023 geïnterviewde werkgevers is in 2024 opnieuw gekeken naar de arbeidsmarktbehoefte op basis van de ROA-data en vanuit het perspectief werkgevers via navolgbare intentieverklaringen. Aansluitend worden argumentaties voor de maatschappelijke noodzaak tot goede forensische zorg beschreven vanuit de perspectieven van de overheid, de sector zelf en de samenleving.

8.2 Arbeidsmarkt Forensische Zorgspecialist vanuit de ROA-data

Onderzoek naar het arbeidsmarktperspectief voor de forensische zorgspecialisten op masterniveau op basis van de ROA-Statistics³⁷ maakt deel uit van de macrodoelmatigheidsaanvraag. De positie en profilering van de nog niet bestaande forensisch zorgspecialisten sluiten in de ROA-systematiek het meest aan bij de beroepsgroepen Gespecialiseerde Verpleegkundigen en Maatschappelijk Werkers. De ROA-data laten duidelijk zien dat er ten aanzien van deze beroepen enige knelpunten zijn en dat de arbeidssituatie redelijk is. Daarbij dient opgemerkt te worden dat de medewerkers op de arbeidsmarkt gericht op maatschappelijke zorg en gezondheidszorg een klein deel van de populatie betreft in de beschreven doelgroepen. Aansluitend betreft de forensische zorg op zich slechts een klein segment binnen de brede Geestelijke Gezondheidszorg (de GGZ). De arbeidsmarktprognose op basis van de gevonden ROA-data voor de gehele GGZ-sector kan daarom ook niet beschouwd worden als specifiek gericht op het nieuwe profiel forensische zorgspecialist.

Beroepsgroepen	Arbeidsmarktprognose	Aantal	Totaal 6 jr. %	Gem. jaarlijks %	Indicator	Typering tot 2028
Gespecialiseerd verpleegkundigen	verwachte uitbreidingsvraag tot 2028	-4000	-3	-0,5		laag
Gespecialiseerd verpleegkundigen	verwachte vervangingsvraag tot 2028	15700	11	1,8		laag
Gespecialiseerd verpleegkundigen	verwachte baanopeningen tot 2028	15700	11	1,8		laag
Gespecialiseerd verpleegkundigen	ITKB toekomstige knelpunten beroepsgroep in 2028				0,897	enige (2026=Groot)
Maatschappelijk werkers	verwachte uitbreidingsvraag tot 2028	-200	0	0		gemiddeld
Maatschappelijk werkers	verwachte vervangingsvraag tot 2028	9000	11	1,7		laag
Maatschappelijk werkers	verwachte baanopeningen tot 2028	9000	11	1,7		laag
Maatschappelijk werkers	ITKB toekomstige knelpunten beroepsgroep in 2028				0,936	geen (2026=Groot)

Tabel 6. ROA-Statistics Arbeidsmarktprognose beroepsgroepen gerelateerd aan forensische zorg. Mei 2024

³⁷ Bijlage 16. AIS tot 2028.Arbeidsmarktinformatie MFZS. Geraadpleegd 23-5-2024

De opleidingen die voor de beroepsgroepen Gespecialiseerde Verpleegkundigen en Maatschappelijk Werkers opleiden zijn terug te vinden bij het opleidingstype Master-farmacie en gezondheidswetenschappen. Onderstaande ROA-analyse van dit opleidingstype toont aan dat er een redelijke arbeidsmarktsituatie is (ITKP). Op basis van deze prognose kan gesteld worden dat een nieuwe masteropleiding binnen dit opleidingstype, met een beperkte omvang van afgestudeerden, een redelijk gunstig arbeidsmarktperspectief heeft.

Opleidingstypen	Arbeidsmarktprognose	Aantal	Totaal 6 jr. %	Gem. jaarlijks %	Indicator	Typering
Master - farmacie en gezondheidswetenschappen	verwachte uitbreidingsvraag tot 2028	-600	-1	-0,1		erg laag
Master - farmacie en gezondheidswetenschappen	verwachte vervangingsvraag tot 2028	12000	12	1,9		laag
Master - farmacie en gezondheidswetenschappen	verwachte baanopeningen tot 2028	12000	12	1,9		laag
Master - farmacie en gezondheidswetenschappen	ITKB toekomstige knelpunten beroepsgroep in 2028				1,04	enige (2026=Groot)
Master - farmacie en gezondheidswetenschappen	ITA toekomstige arbeidsmarkt-situatie in 2028				1,03	redelijk

Tabel 7. ROA-Statistics Arbeidsmarktprognose opleidingstypen gerelateerd aan forensische zorg. Mei 2024

De masteropleiding Forensisch Zorg Specialist in deeltijd richt zich op het opscholen van werkende medewerkers in de forensische setting tot specialisten op masterniveau en op het bieden van hoogwaardige behandeling, begeleiding en beveiliging aan mensen met zeer complexe psychopathologie. De opleiding beoogt geen vacatures op basis van uitbreiding of vervanging te gaan vervullen, maar de kwaliteit van zorg en begeleiding op de werkvloer te versterken vanuit gespecialiseerd vakmanschap op masterniveau. Daarmee is er voor de nabije toekomst geen sprake van uitbreiding van omvang van de forensische staf met afgestudeerde forensisch zorgspecialisten. De masteropleiding Forensische Zorg Specialist richt zich daarbij tevens op het behouden van werknemers voor de forensische zorg door het ondersteunen van professionals op de werkvloer en daarmee tegemoet komt aan de problemen rondom uitval van personeel. De opleiding in deeltijd beoogt direct door de opscholing bij te dragen aan het vergroten van de interne arbeidsmobiliteit (carrièreperspectief), met het inbrengen van meesterlijk vakmanschap het beroep en de forensische zorg aantrekkelijker te maken en daarmee bij te dragen aan het verminderen van uitval en uitstroom uit de sector.

8.3 Landelijke werkveldbehoefte vanuit intentieverklaringen

Hogeschool Rotterdam is vanuit meerdere manieren sterk verbonden met het forensische werkveld. Vanuit het werkveld is de afgelopen jaren de behoefte aan het versterken van het vakmanschap in de forensische zorg telkens opnieuw geadresseerd. Dit heeft geleid tot enerzijds het opzetten van het Lectoraat Vakmanschap Forensische Zorg en initiatieven zoals het programma Forensisch Vakmanschap en de prominente plaats van Vakmanschap in het recent ingevoerde Kwaliteitskader Forensische Zorg. Aanvullend bestaat deze uit de ambitie tot gespecialiseerde opleidingen gericht op de forensische zorg. In samenspraak met het Forensische Netwerk en het Ministerie van Justitie en Veiligheid en de branches GGZ Nederland, Valente en VGN als onderdeel hiervan, is de ontwikkeling de masteropleiding in deeltijd in gang gezet.³⁸

³⁸ Bijlage 15.a Intentieverklaringen Opleiding Forensische Zorg Specialist. Juni 2024. Pagina 25 en verder

In juni 2024 is het profiel van de forensische zorgspecialist, de behoefte aan deze expertise en de wens tot opscholen van personeel aan het forensisch werkveld voorgelegd. De benaderde directies, bestuurders en/of hoge management hebben allen verantwoordelijkheid voor het aannamebeleid en/of scholingsbeleid. Zoals in paragraaf 5.3 al is beschreven zien de organisaties in de forensische zorg een belangrijke toegevoegde waarde van de masteropleide forensische zorgspecialist. De gepeilde behoefte aan opscholing met de masteropleiding Forensische Zorg Specialist in deeltijd is aangegeven op drie niveaus: actueel; over ongeveer drie jaar en vervolgens de prognose over ongeveer 5 jaar. De grootste behoefte aan het opleiden op masterniveau gericht als specialist in de forensische zorg wordt aangegeven door het Ministerie van Justitie en Veiligheid met haar Dienst Justitiële Inrichtingen met daaronder vallend de Directie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinstellingen. Als grote forensische werkgever in Nederland streeft alleen deze organisatie al naar het opscholen met een opleiding zoals de deeltijd masteropleiding Forensische Zorg Specialist van 100 tot op termijn 150 medewerkers per studiejaar.³⁹

Organisaties intentieverklaringen	Aantal medewerkers dat wij op dit moment willen opleiden (opscholen)	Aantal medewerkers dat wij over ca 3 jaar willen opleiden (opscholen)	Aantal medewerkers dat wij over 5 jaar willen opleiden (opscholen)
Amsta Karaad	1	0	0
Centrum Transmuraal Psychiatrie Veldzicht	5	8	8
CVD, Centrum voor Dienstverlening	0	2	4
Fivoor	5	5	5
Humane Zorg	2	5	10
Humanitas-DMH	4	6	8
MET ggz	1	2	2
Directie Forensische Zorg en justitiële Jeugdinstellingen	100	150	150
Mutatio Zorg Nederland	25	5	10
Stevig, Dichterbij	1	2	2
Stichting De Binnenvest	4	6	6
Stichting KesslerPerspektief	3	6	10
Stichting Leger des Heils welzijns- en gezondheidszorg	0	0	0
Stichting Ontmoeting	2	4	6
Stichting RIBW Fonteyenburg	1	2	5
Eindtotaal	154	203	226

Tabel 8. Overzicht organisaties en vacatures – opscholingsbehoefte. Juni 2024

³⁹ Bijlage 15.b Dataset intentieverklaringen Opleiding Forensische Zorg Specialist. Juni 2024

8.4 Maatschappelijke behoeften aan goede forensische zorg

Goede forensische zorg vanuit het perspectief van de overheid

De gehele ggz-sector, en daarmee ook geldend voor de forensische zorg, kampt met aanhoudende personeelstekorten.^{40 41} Het arbeidsmarkttekort in de branche neemt toe van 5.200 personen in 2023 tot 14.100 personen in 2033.⁴² In 2032 zullen er in de ggz naar verwachting 262 vacatures per 100 werklozen zijn. Het arbeidstekort loopt op doordat de vraag naar werknemers in de ggz veel sneller groeit (met 4,3% tussen 2022 en 2032) dan het aanbod (- 1,5%). Terwijl het aantal personen dat een beroep doet op ondersteuning door de ggz al jaren stijgt, jaarlijks worden ongeveer 20.000 mensen in de forensische zorg behandeld.⁴³

De combinatie van schaarste aan personeel en lange wachttijden zet de voorzieningen onder hoge druk. Professionals in het sociaal domein ervaren een toename van het aantal mensen met complexe problematiek dat geen of geen tijdige behandeling kan krijgen. Dit kan een hogere kans op criminaliteit en instroom in de forensische zorg tot gevolg hebben.

Aanvullend spelen daarnaast ook de tekorten in het gevangenisstelsel. Ook zij kampen met een complexer wordende groep gedetineerden en hebben hierdoor steeds grotere behoeften aan het werken volgens forensische zorg methodiek. Naast deze inhoudelijke slag die moet worden geslagen lopen vanwege personeelstekort meer dan 3000 gedetineerden die in een PI hadden moeten zitten (in afwachting van) of met een enkelband in de samenleving.⁴⁴

De overheidsuitgaven aan de forensische zorg zijn de afgelopen jaren gestegen: in 2016 bedroegen de uitgaven € 804 miljoen, in 2020 € 971 miljoen (+20,8%).⁴⁵ Dat komt doordat de behoefte aan forensische zorg is toegenomen, doordat de patiëntenpopulatie verdicht en omdat de sector steeds vaker afhankelijk is van de inhuur van ZZP'ers. Als de bekostiging vanuit de publieke middelen niet meestijgt met de verzwaring van de populatie, voorzien onderzoekers dat het verschil tussen de huidige bekostigingsprijs en verwachte kostprijs in 2032 zal zijn opgelopen tot ca. € 14 miljoen in de overige forensische zorg (OFZ) en tot ca. € 8 miljoen voor het tbs-stelsel.⁴⁶ Tegelijkertijd zijn instellingen die forensische zorg aanbieden op dit moment voorzichtig met investeringen in capaciteitsuitbreiding, omdat niet-gebruikte capaciteit in de huidige prestatiebekostiging niet wordt vergoed.

	2027	2032	2037	2042
Forensisch	2,8%	4,1%	4,8%	4,8%
Gehandicaptenzorg	2,3%	2,9%	2,9%	3,4%
GGZ-instelling	2,4%	2,9%	2,7%	3,0%
Jeugd	-0,8%	1,5%	6,2%	10,1%
Ouderenzorg	16,5%	36,2%	56,5%	74,1%
Revalidatie	3,2%	5,6%	7,5%	8,9%
Verslaving	2,0%	2,6%	2,8%	3,1%
Vrijgevestigd	2,4%	2,9%	2,7%	3,0%
Ziekenhuizen	4,2%	6,6%	7,8%	8,8%

Tabel 9. Demografische ontwikkeling en groei in de GGZ: gestage groei van de forensische⁴⁷

⁴⁰ Bijlage 10. Toekomstverkenning sector Forensische Zorg. Startpunt voor prioritering, richting en strategische samenwerking. 2023

⁴¹ <https://prognosemodelzw.nl/dashboard/stories-dashboard/5--geestelijke-gezondheidszorg>. Onderdeel 5. GGZ

⁴² Bijlage 11. Trendrapport GGZ. Op het tweede gezicht. Stichting FWG. Mei 2023. Pagina 9

⁴³ Bijlage 17. In de zorg, uit het zicht. Krijgen patiënten goede forensische zorg Algemene Rekenkamer. 2022. Pagina 11

⁴⁴ <https://nos.nl/artikel/2526232-nog-steeds-veroordeelden-op-straat-door-personeelstekort-gevangenis>

⁴⁵ Bijlage 17. In de zorg, uit het zicht. Krijgen patiënten goede forensische zorg Algemene Rekenkamer. 2022. Pagina's 11 en 12

⁴⁶ Bijlage 10. Toekomstverkenning sector Forensische Zorg. Startpunt voor prioritering, richting en strategische samenwerking. 2023. Pagina 26

⁴⁷ Bijlage 4. Capaciteitsplan 2024-2027. Deelrapport 7 Beroepen Geestelijke Gezondheid. Januari 2023. Pagina 25

De overheid stuurt aan op de veiligheid van de samenleving vanuit meerdere strategieën. Enkele sterk op de forensische zorg gerichte aanpakken vanuit de overheid zijn:

- Parlementair onderzoek Tbs-stelsel in 2006
- De bestuurlijke agenda forensische zorg van 2 november 2020
- In de zorg, uit het zicht. Krijgen patiënten goede forensische zorg? Maart 2022

Goede forensische zorg vanuit het perspectief van de werkvloer

In de forensische zorg is sprake van complexe en intensieve behandeling. Medewerkers staan onder druk vanwege de maatschappelijke aandacht voor fouten en vanwege de dynamiek tussen veiligheid en zorg op de werkvloer. Het functioneel uitvoeren van het beroep vraagt om voortdurende alertheid. Elk gedrag, elke interactie, elke ervaring vraagt om weging in het licht van risicomanagement.

Bovengenoemde complexiteit brengt ook voortdurend morele dilemma's met zich mee: voor de steeds nieuwe en unieke situaties moet telkens opnieuw gezocht worden naar het juiste handelen. Protocollen en voorschriften helpen hierbij maar gedeeltelijk. De master handelt vanuit professioneel en moreel eigenaarschap. De master ondersteunt andere medewerkers bij het innemen van meerdere perspectieven, het onderzoeken van (snelle) aannames en de tijd nemen voor juiste beslissingen.

Een masterprofessional ondersteunt collega's bij het uitvoeren van taken door kennis en inzichten op te halen en te helpen in te zetten. Deze professional heeft aandacht voor nieuwe wetenschappelijke kennis in het forensisch domein en draagt ook bij aan het vergroten van deze kennis, door (praktijkgericht) onderzoek te doen en door praktijkvragen te vertalen naar wetenschappelijk onderzoek. Dit draagt bij aan het evidence based werken binnen de forensische sector en de professionalisering van medewerkers. De master forensische zorgspecialist ondersteunt organisaties in dit permanente leerproces en zorgt zo voor een betere facilitering van het werk op de werkvloer.

Werken in de forensische sector daagt medewerkers vanwege de aard van het werk voortdurend uit op onderzoek van het eigen handelen en de eigen professionaliteit. Het is niet mogelijk dit werk alleen op routine en volgens protocol uit te voeren. Ook binnen protocollair werken is elke situatie en elk contact uniek en vraagt om kritische reflectie. Dit betekent dat elke medewerker zich voortdurend in een kwetsbare situatie bevindt waarbij hij twijfel en onzekerheid over het eigen handelen moet verdragen en hanteren. De master forensische zorgspecialist begeleidt medewerkers op de werkvloer bij deze processen en levert een bijdrage aan het voorkomen van overbelasting, escalerende debatten en destructieve processen binnen de werkcontext. Zo kunnen leren en ontwikkelen permanent plaats vinden op de werkvloer. Behandelen (van patiënten) en het leren (door medewerkers) worden zo elkaar versterkende processen.

Binnen de forensische sector heeft iedere medewerker een eigen functie vanuit een verschillende specialisatie (medisch, psychologisch, verpleegkundig enagogisch). Deze functies en specialisaties hebben helder onderscheiden taken en functieomschrijvingen. Hier ligt gevaar voor verkokering op de loer; iedere specialist handelt vanuit de eigen kennis en heeft te weinig aandacht voor de andere domeinen. De master forensische zorgspecialist is een generalist binnen het eigen vakgebied en ontwikkelt zich tot specialist in de forensische dynamiek. Daarmee is hij in staat tot het overstijgend werken en het verbinden van theorie en praktijk. Daarnaast is de master professional een verbinder tussen en voor de verschillende disciplines binnen het forensisch domein.

Goede forensische zorg vanuit het perspectief van de samenleving

Rond de eeuwwisseling (vanaf 2000) zie je dat de tolerantie in de samenleving voor risico's afneemt. Waar incidenten met patiënten eerder nog als een 'bedrijfsongeval' werden aangemerkt, werden deze nu meer als het gevolg van falend behandelbeleid beschouwd. In onderzoek van de Inspectie voor de Gezondheidszorg is in deze periode geconstateerd dat er in het forensisch veld niet voldaan werd aan de basisvoorwaarden voor het verlenen van verantwoorde forensische zorg.

Zo ontbrak een consistente visie op behandeling en gaven verschillende disciplines veelal naar eigen inzicht en te weinig vanuit een gezamenlijke en gedeelde visie vorm aan de behandeling. Kortom er ontbrak een relatie tussen werkwijze en het effect van behandeling. Vooral bij professionals die het dagelijkse contact met patiënten vormgeven bleek een gebrek aan essentiële kennis van en ervaring in onder andere psychopathologie, groepsdynamica en milieutherapie. Mede hierdoor bleek de groep forensische professionals binnen de behandeling en begeleiding van patiënten een belangrijk aandachtspunt. Deze professionals spelen tezamen een belangrijke rol in het reduceren van gevaar en dat vraagt om een gestructureerde aanpak en scholing. Het onderzoek benoemt het gebrek aan specifieke opleidingskwalificaties bij professionals die nodig zijn om invulling te geven aan behandelprogramma's.

In een parlementair onderzoek uit 2006 dat is uitgevoerd naar aanleiding van een aantal ernstige incidenten met dodelijke afloop, worden soortgelijke conclusies geformuleerd. Er wordt aangegeven dat er specifieke (beroeps)opleidingen voor de forensische zorg moeten komen. Om meer zicht te krijgen op zaken die relevant zijn om tot effectieve behandeling te komen, is in het veld meer aandacht gekomen voor evidence based en methodisch werken. Met de oprichting van het EFP, de ontwikkeling van zorgprogramma's en de opzet van het programma Kwaliteit Forensische Zorg is hier een hele belangrijke impuls aan gegeven. Ondanks de versteviging van de kennisbasis in het werkveld blijkt het moeilijk om deze geïmplementeerd te krijgen. Dit vraagt dat deze kennis op de juiste plek in het veld landt en hiernaast dat professionals met deze kennis uit de voeten kunnen. Dit blijft tot op de dag van vandaag een belangrijk aandachtspunt.

Waar uit divers onderzoek de behoefte spreekt om specifieke opleidingen voor de forensische zorg aan te bieden, zijn opleidingen over de tijd in plaatst van meer specialistisch juist generiek van aard geworden. Zo zijn een aantal aparte zorggerelateerde opleidingen afgelopen jaren ondergebracht in de opleiding Social Work, de hofleverancier van HBO opgeleide professionals in het forensische zorgveld. Met deze wijziging krijgen toekomstige professionals nog minder relevante kennis mee. Dit legt een grote verantwoordelijkheid bij het forensische zorgveld om de benodigde kennis en inzichten bij de professional te krijgen.

Dit dient gezien te worden in het licht van andere ontwikkelingen in het veld. De afgelopen jaren is de werkdruk bij professionals groter geworden, waardoor ze hetzelfde werk in kortere tijd moeten doen. Vanwege personeelstekorten en uitstroom van ervaren medewerkers moet dit werk ook nog met minder (ervaren) professionals worden verricht. Door de hiervoor beschreven ontwikkelingen staat de effectiviteit van de forensische zorg onder druk, neemt de kans op incidenten toe en staat het werkplezier van de professional onder spanning.

De situatie was in 2017 voor GGZ Nederland aanleiding om in een brandbrief aan de Tweede Kamer haar zorgen te uiten over de veiligheid en kwaliteit in de forensische zorg. Het onderzoek dat Andersson Elffers Felix (AEF) naar aanleiding hiervan uitvoerde (2018), bevestigde dat de kwaliteit van zorg en de veiligheid van patiënten onder druk stonden, dat de maximale belastbaarheid van medewerkers in de patiëntenzorg werd overschreden en dat het van belang was om in te zetten op het opleiden van professionals voor de forensische zorg. In zijn onderzoek benadrukte de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (2018) het belang van investeren in personeel, om het hoofd te bieden aan de genoemde problemen, die een bedreiging vormen voor de kwaliteit van de zorg. Dit heeft de noodzaak van het vergroten van het vakmanschap in de forensische zorg geëxpliciteerd.

Als vervolg is in de Meerjarenovereenkomst Forensische Zorg Vakmanschap en deskundigheidsbevordering tot speerpunt gemaakt. Hierin is de noodzaak voor het opzetten van specifieke opleidingen nogmaals benoemd. In het Kwaliteitskader waarin staat beschreven waar het veld aan tegemoet moet komen om kwalitatief goede zorg te verlenen staat Vakmanschap als prominente pijler genoemd. Van het veld wordt verwacht dat dit kwaliteitskader in 2028 is geïmplementeerd.

Publicatie Inspectie Justitie en Veiligheid

Voorbeelden in de forensische setting waar de Forensische Zorg Specialist een betekenisvolle rol gaat spelen

Sprake van veel agressie in het werk waar personeel mee om moet kunnen gaan en wat qua impact moet worden teruggebracht. <https://www.skipr.nl/nieuws/veel-agressie-in-forensische-zorg-met-grote-impact/>

Het belang van sociale veiligheid en juiste afstand nabijheid tussen patiënten en medewerkers. <https://www.oostvaarderskliniek.nl/actueel/nieuws/2024/01/26/oostvaarderskliniek-werkt-aan-verbetering-werkklimaat-en-sociale-veiligheid>

Ernstig incident bij Veldzicht waarbij een medewerker is omgekomen. Meer behoefte aan forensische scherpste. <https://www.inspectie-jenv.nl/actueel/nieuws/2023/10/19/ctp-veldzicht-moet-veiligheid-verbeteren-en-gespecialiseerde-plekken-nodig-voor-vreemdelingen-met-psychiatrische-problemen>

Het incident bij Pompestichting wordt gelinkt aan gebrek forensische scherpste. Met de (morele) afweging van de focus op veiligheid en het belang van zicht op subtiele signalen die risico's kunnen opleveren of juist kunnen zijn voor een patiënt. <https://www.inspectie-jenv.nl/Publicaties/rapporten/2023/06/13/rapport-incidentonderzoek-fpc-pompestichting>

9. Noodzaak tot start nieuwe opleiding MFZS voor Hogeschool Rotterdam

De beoogde nieuwe masteropleiding Forensische Zorg Specialist bestaat niet in Nederland. Er zijn in Nederland sowieso geen opleidingen die zich specialiseren in het versterken van de veiligheid in de forensische werk- en behandelpraktijken en het verbeteren van de forensische zorg op basis van (wetenschappelijke) inzichten en onderzoeksresultaten. Dit ondanks dat vanaf 2000 via (inspectie)rapporten voortdurend is aangegeven dat de forensische zorg sterke behoefte heeft aan deskundigheidsbevordering en kenniscirculatie van onderzoeksresultaten richting de werkpraktijk. Mede daartoe heeft Hogeschool Rotterdam het Lectoraat Vakmanschap Forensische Zorg opgericht.

De doelstellingen voor nader onderzoek en uitwerkingen door het lectoraat zijn als volgt geformuleerd:

1. Vraagstukken rond het zo goed mogelijk laten aansluiten van bejegening en behandeling bij de diversiteit van patiënten.
2. Het vertalen van kennis rondom werkzame elementen naar de werkpraktijk.
3. Het omgaan van professionals met de omstandigheden die het werken in de forensische zorgsector met zich meebrengt.

Het lectoraat is verbonden aan Kenniscentrum Zorginnovatie en Kenniscentrum Talentontwikkeling en de opleidingen Social Work en Verpleegkunde van Hogeschool Rotterdam. Studenten en (docent) onderzoekers van de hogeschool en uit het forensische zorgveld worden betrokken bij het onderzoek van het lectoraat.

Het lectoraat wordt gefinancierd door Fivoor en het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Het lectoraat beoogt sturing en uitvoering te geven aan het verbeteren van de forensische zorg vanuit onderzoek en opleiden. Met name het masterprogramma van de opleiding Forensische Zorg Specialist gaat invulling geven aan de pijlers van het Kwaliteitskader Forensische Zorg .

De pijlers van het Kwaliteitskader Forensische Zorg⁴⁸.

1. Veiligheid en persoonsgerichte zorg
2. Forensisch Vakmanschap
3. Organisatie van zorg
4. Samenwerken
5. Informeren over resultaten

De noodzaak tot het ontwikkelen van een nieuwe masteropleiding binnen Hogeschool Rotterdam is samen te vatten met de volgende standpunten:

- Binnen Hogeschool Rotterdam is er geen bestaande masteropleiding gericht op de -forensische- zorg met een vergelijkbare instroom, opleidingsplan en leerresultaten en in deeltijd of duaal. Na afweging op de masterprogramma's is geconstateerd dat er te grote verschillen zijn met het eigen bestaande masteraanbod.
- Er zijn in Nederland geen vergelijkbare masteropleidingen met voldoende vergelijkbaar masterprogramma waar de opleiding tot forensische zorg specialist als track onder gebracht kan worden. Er zijn door de staf van Hogeschool Rotterdam gesprekken gevoerd over samenwerkingen met de masteropleiding

⁴⁸ Bijlage 5. Kwaliteitskader forensische zorg 2022-2028. Stuurgroep Kwaliteitskader forensische zorg 2022-2028. Oktober 2022

van Hogeschool Utrecht (zie ook Hoofdstuk 9 Afstemmingsgesprekken). Deze zagen geen toegevoegde waarde deze nieuwe masteropleiding als track binnen het eigen masterportfolio onder te brengen.

- Het bereik van de masteropleiding Forensische Zorg Specialist omvat alle forensische instellingen in heel Nederland. En dat geldt ook voor de masteropleiding Forensisch Sociale Professional van Hogeschool Utrecht. Hogeschool Rotterdam verwacht in de praktijk met name deeltijdstudenten uit de zuidelijke helft van Nederland en in het bijzonder de regio Groot Rotterdam en omstreken op te gaan leiden. Hogeschool Utrecht zal in haar masteropleiding eerder de deeltijdstudenten afkomstig vanuit de noordelijke provincies, het midden en het noordoosten van Nederland werven (regionale spreiding).
- Hogeschool Rotterdam investeert in Leer Werk Gemeenschappen gericht op de forensische zorg, tezamen met organisaties zoals: Fivoor; Humanitas; Humane Zorg; Reclassering en het Detentiecentrum.

10. Aansluiting nieuwe opleiding MFZS instellingsprofiel Hogeschool Rotterdam

Hogeschool Rotterdam heeft in haar strategische agenda 2023–2028 Talent voor Transitie⁴⁹ de volgende missie opgenomen: “We leiden studenten op tot hooggekwalificeerde professionals voor de beroepen van vandaag en morgen en ontwikkelen praktijkgerichte kennis en innovaties die bijdragen aan een toekomstbestendige samenleving.” (Talent voor transitie, blz. 5). In deze agenda worden vier maatschappelijk opgaven genoemd en wordt aangegeven dat deze opgaven vragen om verbreding, verdieping en specialisatie als aanvulling op de bacheloropleidingen binnen Hogeschool Rotterdam. Hogeschool Rotterdam zet in op “het verkleinen van onderwijs-, gezondheids-, welvaart- en welzijnsverschillen en het vergroten van maatschappelijke participatie” (blz. 16) en “het maken van de stap van zorg naar gezondheid en het vergroten van de zelfredzaamheid en veerkracht van burgers” (blz. 6). Hogeschool Rotterdam zet daarom sterk in op forensische zorg als specialisme. Het College van Bestuur beschouwt de komst van de nieuwe masteropleiding Forensische Zorg Specialist als een concrete bijdrage aan de opgave Vitale gemeenschap.⁵⁰ Daarnaast sluit deze master aan bij de uitgangspunten voor masteronderwijs zoals geformuleerd in de strategische agenda (blz. 16).

Met de start van het lectoraat Vakmanschap Forensische Zorg is hier een concrete impuls aan gegeven. De contacten met het forensische zorgveld waren al sterk, dat blijkt onder andere uit de samenwerkingsrelaties in de vorm van Leer- Werkgemeenschappen (LWG's) met onder andere Fivoor, Humane Zorg, de Reclassering en overige Detentiecentra.

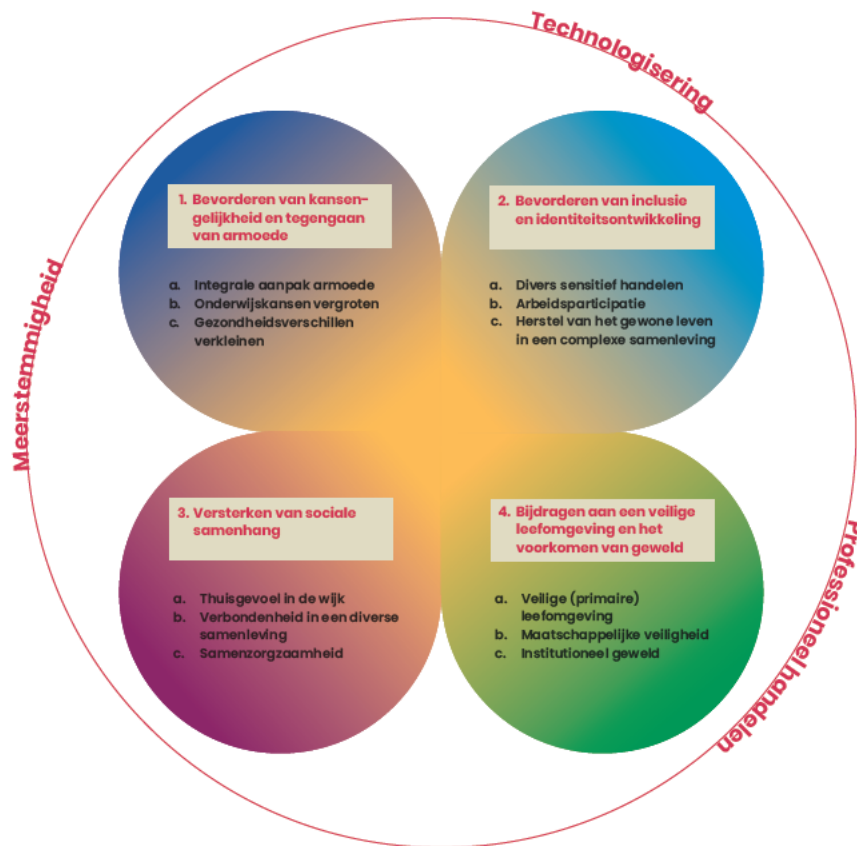
Vanuit het lectoraat wordt ingezet op uitbreiding en doorontwikkeling van deze LWG's resulterend in meer stageplaatsen en afstemming over onderzoek om de werkpraktijk te versterken. Hiernaast is er een nieuwe LWG opgezet bij Humanitas. Hiermee zijn er sterke banden met de instellingen die een grote diversiteit aan forensische zorg verlenen in het veld. En wordt er actief samengewerkt aan verbetering van de beroepspraktijk.

Vanuit Hogeschool Rotterdam wordt eveneens ingezet op specifiek forensische zorg onderwijs op zowel AD als BA niveau. Hierdoor ontstaat een doorlopende leerlijn die studenten in deeltijd ononderbroken kunnen volgen. Deze opleidingen sluiten goed op elkaar aan en dragen bij aan de scholingsbehoeften van de individuele professional binnen de forensische zorg en aan de bredere professionaliseringsvraag vanuit het werkveld.

⁴⁹ Bijlage 18. Talent voor transitie. Strategische agenda 2023–2028. Hogeschool Rotterdam

⁵⁰ [In gesprek over vitale gemeenschap - Hogeschool Rotterdam](#)

De verbinding met het Instituut voor Sociale Opleidingen (ISO) vloeit voort uit het accent op behandeling en begeleiding binnen de master FZS en sluit aan op de kennis- en onderzoeksagenda van Social Work⁵¹ die weergegeven is in de kennisklaver (Kennis en onderzoeksagenda, blz. 5) waarbij de master bijdraagt aan professionalisering binnen en kennisontwikkeling bij het maatschappelijke vraagstuk rondom het bijdragen aan een veilige leefomgeving en het voorkomen van geweld. (Kennis en onderzoeksagenda, blz. 8 en 9).

Figuur 1. Kennisklaver Kennis en Onderzoeksagenda Social Work

⁵¹ Bijlage 19. Kennis- en onderzoeksagenda Social Work. Hogeschool Rotterdam. December 2022

11. RIO- en ISCED-indeling

Conform de Regeling Macrodoelmatig Opleidingsaanbod 2023 en de gehanteerde RIO-indeling is bepaald dat de masteropleiding Forensische Zorg Specialist op basis van de inhoud van de opleiding en de indeling van de bestaande aanverwante masteropleiding Forensisch Sociale Professional valt binnen het RIO-onderdeel Gedrag en Maatschappij. Zie onderstaande registratie verwant aanbod Hogeschool Utrecht.⁵²

m forensisch sociale professional m forensic social professional (croho/isatcode 70184)							
ISCEDF 2013 Rubrieken vSOI2021	ISCEDF 2013 Rubrieken Omschrijving	ISCEDF 2013 Detailgroepen vSOI2021	ISCEDF 2013 Detailgroep Omschrijving	ISCEDF 2013 Subgroepen vSOI2021	ISCEDF 2013 Subgroepen vSOI2021 Omschrijving	ISCEDF 2013 Hoofdgroepen vSOI2021	ISCEDF2013 Hoofdgroepen vSOI2021 Omschrijving
092303	sociaal-maatschappelijke dienstverlening	0923	maatschappelijk werk en beroepskeuze-werk	092	welzijn	09	gezondheidszorg en welzijn

⁵² [ISCED-F 2013 richting | CBS](#)

12. Afstemming collega-instellingen

In de verschillende landelijke netwerken voor forensische zorg, waar ook het lectoraat Vakmanschap Forensische Zorg van Hogeschool Rotterdam in participeert, zijn zowel experts als werkgevers, onderzoekers en opleiders betrokken. De gedeelde doelstelling is dat de patiënt herstelt en dat hij/zij in de toekomst niet opnieuw een strafbaar feit pleegt ('recidiveert'). Het gezamenlijk streven is gericht op recidivevermindering van de forensische zorg, dat de zorg tijdig wordt verleend en dat zij passend en kwalitatief hoogwaardig is. Daartoe is het Kwaliteitskader Forensische Zorg en het actieplan leidend.⁵³

Ten aanzien van de forensische problematiek en beoogde ontwikkelingen vindt regelmatig overleg met vertegenwoordigers van onderwijs-/opleidingsinstellingen plaats. In de aanloop naar de concretisering van de nieuwe masteropleiding Forensische Zorg Specialist zijn dan ook meerdere afstemmingsgesprekken gevoerd. Voor deze afstemmingsgesprekken, om het nieuwe initiatief van Hogeschool Rotterdam aan collega-instellingen voor te leggen, zijn momenteel alleen Hogeschool Utrecht en het opleidingsinstituut RINO in beeld. Ten behoeve van dit onderdeel van de aanvraag toets macrodoelmatigheid hebben vertegenwoordigers van beide instellingen verklaard dat zij met de komst van de nieuwe de masteropleiding Forensische Zorg Specialist geen complicaties zien ten aanzien van het eigen opleidingsaanbod.

Gezien de collegiale verhoudingen betreft het geen formele verklaringen maar beknopte getuigenissen van de standpunten in dezen. Deze informatie is als bijlage opgenomen in dit dossier.⁵⁴ Van formele betekenis is dat er bij de voorankondiging van het voornemen een aanvraag toets macrodoelmatigheid aan te leveren geen enkele negatieve zienswijze is ingediend.

De masteropleiding Forensisch Sociaal Professional van Hogeschool Utrecht is in 2015 begonnen als onbekostigde opleiding en vanaf 2018 betreft het een bekostigde masteropleiding. De opleiding Forensisch Sociaal Professional is gericht op reclassering en valt onder het Instituut Recht, Veiligheid en Social Work en in het Domein Recht. Afgestudeerden werken als senior in de eigen organisatie of stromen door naar beleid, management of het onderwijs. Het standpunt van Hogeschool Utrecht ten aanzien van de afstemming van de nieuwe masteropleiding van Hogeschool Rotterdam met de 'eigen' masteropleiding Forensisch Sociaal Professional is dat de beide opleidingen aanvullend zijn wat richting en expertise betreft.

Op basis van overleg is geconcludeerd dat de Master Forensische Zorg Specialist naast het -onbekostigde- scholingsaanbod van RINO kan bestaan en niet concurreert met bijvoorbeeld de Post-HBO Forensische Psychiatrie die vanuit het RINO wordt aangeboden. Mede omdat in deze Post-HBO-opleiding niet op masterniveau is, er geen onderzoek wordt verricht en in het programma praktijkgericht onderzoek geheel ontbreekt. Inhoudelijk, heeft de opleiding een grotere focus op het relationeel en herstelgericht werken vanuit een meer specifieke methodiek, waar de Master Forensische Zorg Specialist een bredere focus heeft.

Inmiddels is Avans Hogeschool een masteropleiding Zorg & Veiligheid aan het ontwikkelen. Avans Hogeschool, Hogeschool Utrecht en Hogeschool Rotterdam hebben overleg met elkaar en werken aan een samenwerkingsverband waarbij in de toekomst gewerkt wordt aan het tot stand komen van een gemeenschappelijke kennisbasis. Tevens beogen beide hogescholen dat een onderlinge doorstroom voor studenten waardoor de professionalisering nog beter afgestemd wordt op de vragen uit de forensische praktijk.

⁵³ Bijlage 5. Kwaliteitskader forensische zorg 2022-2028. Stuurgroep Kwaliteitskader forensische zorg 2022-2028. Oktober 2022

⁵⁴ Bijlage 20. Verslagen gericht op afstemmingsoverleggen MFZS

13. Overzicht bijlagen

- Bijlage 1. Factsheet forensische zorg. De Nederlandse GGZ. 2023
- Bijlage 2. De Staat van de arbeidsmarkt sector zorg en welzijn. AZW. 2023
- Bijlage 3. Infographics GG. Capaciteitsorgaan. Januari 2023
- Bijlage 4. Capaciteitsplan 2024-2027. Deelrapport 7 Beroepen Geestelijke Gezondheid. Januari 2023
- Bijlage 5. Kwaliteitskader forensische zorg 2022-2028. Stuurgroep Kwaliteitskader forensische zorg 2022-2028. Oktober 2022
- Bijlage 6. Visie forensische zorg 2020. Ministerie van Justitie en Veiligheid. November 2020
- Bijlage 7. Forensische zorgen. Onderzoek naar kwaliteit en veiligheid in de forensische zorg. Anders Andersson Elffers Felix. Mei 2018
- Bijlage 8. Vakmanschap forensische zorg sleutel tot deskundigheid. December 2021
- Bijlage 9. De professionele masterstandaard. Vereniging_Hogescholen. Juni 2019
- Bijlage 10. Toekomstverkenning sector Forensische Zorg. Startpunt voor prioritering, richting en strategische samenwerking. 2023
- Bijlage 11. Trendrapport GGZ. Op het tweede gezicht. Stichting FWG. Mei 2023
- Bijlage 12. Brief aan de kamer. Forensisch Netwerk inbreng CD gevangeniswezen en tbs. 2-2-2023
- Bijlage 13. Eindrapport Doelmatigheidsonderzoek Master Forensische Zorg Specialist. Hogeschool Rotterdam. Oktober 2023
- Bijlage 14. Inventarisatie (aan)verwante opleidingen MFZS. Juni 2024
- Bijlage 15.a Intentieverklaringen Opleiding Forensische Zorg Specialist. Juni 2024
- Bijlage 15.b Dataset intentieverklaringen Opleiding Forensische Zorg Specialist. Juni 2024
- Bijlage 16. AIS tot 2028.Arbeidsmarktinformatie MFZS. Geraadpleegd 23-5-2024
- Bijlage 17. In de zorg, uit het zicht. Krijgen patiënten goede forensische zorg Algemene Rekenkamer. 2022
- Bijlage 18. Talent voor transitie. Strategische agenda 2023-2028. Hogeschool Rotterdam
- Bijlage 19. Kennis- en onderzoeksagenda Social Work. Hogeschool Rotterdam. December 2022
- Bijlage 20. Verslagen gericht op afstemmingsoverleggen MFZS

Overzicht links:

1. [Juridisch kader | Kaders van de forensische zorg | Forensische zorg](#)
2. [2021 - Cijfers & Bijzonderheden - Tbs \(Tbsnederland.nl\)](#)
3. <https://www.dji.nl/over-dji/organisatie-dji/divisie-forensische-zorg---justitie-inrichtingen>
4. [Doorontwikkelagenda - KwaliteitskaderFZ](#)
5. <https://www.vereniginghogescholen.nl/themas/leven-lang-ontwikkelen>
6. [Forensisch Vakmanschap - Trots op ons vak](#)
7. [Zorgprogramma's en zorgstandaarden - EFP](#)
8. [Forensische zorg | Opleidingen bij de RINO Groep Utrecht](#)
9. <https://www.rinogroep.nl/opleiding/7665/post-hbo-opleiding-forensische-psychiatrie.html>
10. <https://prognosemodelzw.nl/dashboard/stories-dashboard/5--geestelijke-gezondheidszorg>
11. <https://nos.nl/artikel/2526232-nog-steeds-veroordeelden-op-straat-door-personeelskort-gevangenis>
12. [In gesprek over vitale gemeenschap - Hogeschool Rotterdam](#)
13. [ISCED-F 2013 richting | CBS](#)